

Finansutskottets betänkande 2018/19:FiU6

Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2017

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2017/18:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2017 till handlingarna.

I skrivelsen redovisas resultatet av verksamheten i fonderna 2017. Dessutom redovisar regeringen sina utvärderingar av fondernas långsiktiga förvaltningsresultat, kostnadsutvecklingen i fonderna samt fondernas arbete med bl.a. hållbarhet, ägarstyrning och regelefterlevnad.

Utskottet konstaterar att fondernas förvaltning gav ett resultat på 120 miljarder kronor 2017. Buffertkapitalet ökade med 90 miljarder kronor till 1 412 miljarder kronor i slutet av 2017.

Fondernas redovisade kostnader som andel av förvaltad kapital sjönk något under 2017. Utskottet konstaterar dock, i likhet med tidigare, att skillnaderna i kostnadsnivå mellan buffertfonderna fortfarande är stora.

Utskottet behandlar dessutom motioner med förslag om fondernas arbete med hållbarhet och möjligheterna för AP-fonderna att investera i infrastruktur. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna.

I betänkandet finns en reservation (V).

Behandlade förslag

Skrivelse 2017/18:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2017.

Sju yrkanden från allmänna motionstiden 2018.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	15
AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2017.....	15
Skärpta krav på hållbarhet i AP-fondernas placeringar.....	17
AP-fonderna och investeringar i infrastruktur och regionala fonder.....	19
Reservation.....	21
Skärpta krav på hållbarhet i AP-fondernas placeringar, punkt 2 (V).....	21
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	22
Skrivelsen.....	22
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19.....	22
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Buffertfondernas avkastning och kapital 2017.....	4
Tabell 2 Buffertfondernas avkastning sedan 2001.....	6
Tabell 3 Buffertfondernas förvaltningskostnader 2017.....	8
Tabell 4 Fondernas kostnadsutveckling.....	9
Tabell 5 Buffertfondernas interna förvaltningskostnader.....	9
Tabell 6 Buffertfondernas rörliga ersättningar till personal.....	10
Tabell 7 Buffertfondernas externa förvaltningskostnader.....	10
Tabell 8 Buffertfondernas prestationsbaserade arvoden för extern förvaltning.....	11
<i>Diagram</i>	
Diagram 1 Buffertfondernas resultat sedan 2001.....	5
Diagram 2 Buffertfondernas kapital jämfört med inkomstindex.....	7

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2017**

Riksdagen lägger skrivelse 2017/18:130 till handlingarna.

2. **Skärpta krav på hållbarhet i AP-fondernas placeringar**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:392 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 16,

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 22 och

2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) yrkandena 6 och 8.

Reservation (V)

3. **AP-fonderna och investeringar i infrastruktur och regionala fonder**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2507 av Peter Helander (C) yrkande 2,

2018/19:2518 av Helena Lindahl och Linda Ylivainio (båda C) yrkande 1 och

2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) yrkande 7.

Stockholm den 24 januari 2019

På finansutskottets vägnar

Elisabeth Svantesson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Elisabeth Svantesson (M), Fredrik Olovsson (S), Gunilla Carlsson (S), Niklas Wykman (M), Oscar Sjöstedt (SD), Jessika Roswall (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Mats Persson (L), Sven-Olof Sällström (SD), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Björn Wiechel (S), Lars Thomsson (C) och Ida Gabriellsson (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I regeringens skrivelse 2017/18:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2017 finns en redovisning av fondernas verksamhet 2017. Dessutom redovisar regeringen sina granskningar och utvärderingar av fondernas förvaltningsresultat, kostnadsutvecklingen i fonderna och fondernas arbete med hållbarhet och ägarstyrning.

Förutom skrivelsen behandlar utskottet 5 motioner från allmänna motionstiden 2018.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Resultatutvecklingen i buffertfonderna

Fondernas resultat 2017

En stark börsutveckling gav buffertfonderna, Första–Fjärde AP-fonderna och Sjätte AP-fonden, ett resultat efter kostnader på 120 miljarder kronor under 2017. Som framgår av tabell 1 motsvarar det en avkastning på kapital på 9,2 procent, vilket kan jämföras med en genomsnittlig avkastning för fonderna på 6,2 procent per år sedan starten 2001.

Tabell 1 Buffertfondernas avkastning och kapital 2017

Uppgifter inom parentes avser 2016

	Resultat (mdkr)	Avkastning (%)	Överföring till pensionssystemet (mdkr)	Kapital (mdkr)
Första AP-fonden	29,3 (27)	9,6 (9,3)	7,4 (6,6)	332,5 (310,5)
Andra AP-fonden	28,8 (30,5)	9,0 (10,3)	7,4 (6,6)	345,9 (324,5)
Tredje AP-fonden	28,2 (28)	8,8 (9,4)	7,4 (6,6)	345,2 (324,5)
Fjärde AP-fonden	30,1 (30,5)	9,1 (10)	7,4 (6,6)	356,6 (333,9)
Sjätte AP-fonden	3,5 (1,7)	12,3 (6,5)	–	31,6 (28,1)
Totalt	119,9 (117,7)	9,2 (9,1)	29,6 (26,4)	1 412 (1 322)

Källa: Skrivelse 2017/18:130.

För nionde året i rad var utbetalningarna i pensionssystemet större än inkommande pensionsavgifter (bl.a. på grund av att de stora 1940-talskullarna börjat ta ut pension), vilket innebar att nästan 30 miljarder kronor av buffertfondernas medel användes för att säkra de löpande pensionsutbetalningarna. Detta gäller Första–Fjärde AP-fonderna men inte

Sjätte AP-fonden eftersom det är en sluten fond i den meningen att det inte sker några överföringar till eller från pensionssystemet.

Sammantaget innebär detta att buffertfondernas kapital ökade med 90 miljarder kronor, från 1 322 miljarder kronor i slutet av 2016 till 1 412 miljarder kronor i slutet av 2017.

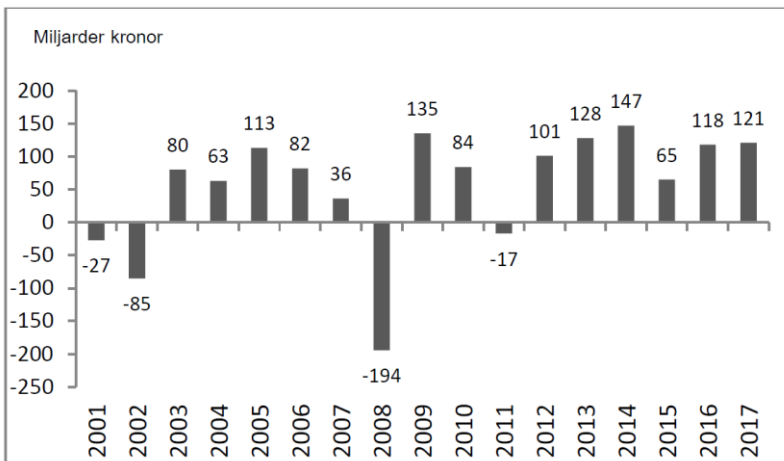
Av tabell 1 framgår också att Sjätte AP-fonden redovisade en högre vinst under 2017 än under 2016. Regeringen konstaterar i skrivelsen att Sjätte AP-fonden trots vinstuppgången inte nådde upp till sitt mål för förvaltningen men att avkastningen var högre och har varit högre än inkomstindex – det index som ligger till grund för uppräknings av skulderna i pensionssystemet – under alla tidigare jämförelseperioder. Placeringsstrategin i Sjätte AP-fonden ändrades 2011 genom att kapitalet till största delen endast ska investeras i mogna onoterade bolag. Tidigare investerades också i bolag som befann sig i en tidig utvecklingsfas.

Fondernas resultat sedan 2001

I skrivelsen bedömer regeringen dels fondernas roll som buffert för hantering av löpande över- eller underskott i pensionssystemet, dels fondernas roll som långsiktig finansiering i pensionssystemet. Enligt regeringen har fonderna klarat sina roller.

Sedan starten 2001 har AP-fonderna redovisat ett ackumulerat resultat på 950 miljarder kronor, och fondernas andel av de totala tillgångarna i pensionssystemet har ökat från 10 till 15 procent.

Diagram 1 Buffertfondernas resultat sedan 2001

Källa: Skrivelse 2017/18:130.

Fondernas resultat styrs av utvecklingen på de internationella kapitalmarknaderna, och som framgår av diagram 1 har resultaten varierat relativt kraftigt mellan åren. Sedan finanskrisen 2008 har den svenska och internationella börsutvecklingen varit stark, vilket innebär att mer än 90

procent av det ackumulerade resultatet sedan 2001 har kommit under åren efter finanskrisen.

Tabell 2 Buffertfondernas avkastning sedan 2001

Procent per år

	Avkastning i snitt	Fondernas långsiktiga avkastningsmål (nominellt)
Första AP-fonden	6,0	5,4
Andra AP-fonden	6,3	5,9
Tredje AP-fonden	6,2	5,2
Fjärde AP-fonden	6,5	5,7
Sjätte AP-fonden	9,3	18,1
Genomsnitt (exkl. Sjätte AP-fonden)	6,2	5,6

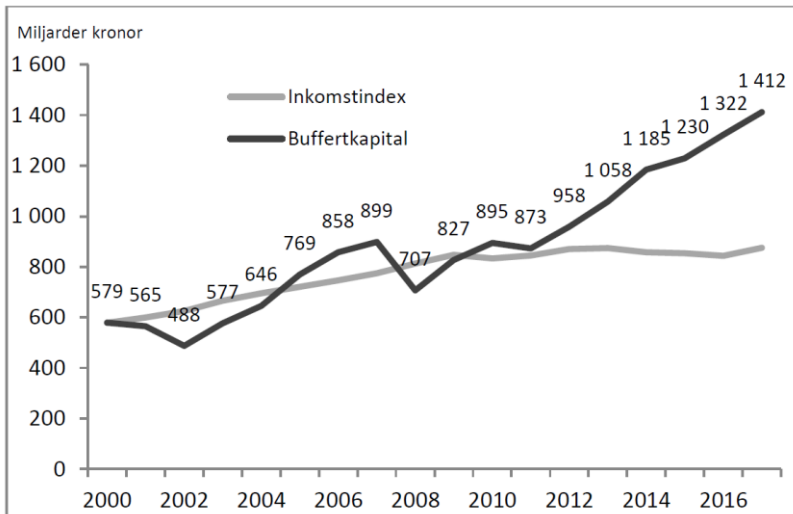
Källa: Skrivelse 2017/18:130.

Som framgår av tabell 2 har fonderna sedan starten 2001 också överträffat sina mål för förvaltningen (utom Sjätte AP-fonden), med en sammantagen avkastning under perioden på 6,2 procent.

Det innebär i sin tur att fondernas avkastning efter kostnader stigit betydligt mer än inkomstindex, som sedan 2001 gått upp med i genomsnitt 3 procent per år. Inkomstindex är, som redovisats tidigare, det index som används som grund när skulden i pensionssystemet räknas upp. I diagram 2 görs en jämförelse mellan utvecklingen av fondernas kapital och inkomstindex. Diagrammet visar att om fonderna sedan starten 2001 endast hade uppnått en avkastning i nivå med inkomstindex skulle fondernas kapital ha varit betydligt mindre än de 1 412 miljarder kronor som kapitalet uppgick till i slutet av 2017.

När det gäller fondernas roll som buffert för att hantera löpande över- eller underskott i pensionssystemet har fonderna sedan 2009 betalat ut 183 miljarder kronor för att täcka det underskott som uppstod när den s.k. fyrtiotalistgenerationen började gå i pension. Under åren dessförinnan, 2001–2008, fanns ett överskott i pensionssystemet, och fonderna tillfördes under denna period 51 miljarder kronor av pensionsavgifterna. Sammantaget innebär det att netto 132 miljarder kronor av fondmedlen använts för pensioner sedan 2001. I skrivelsen räknar regeringen med att underskottet i systemet kommer att fortsätta att växa under de närmaste åren och att ytterligare 155 miljarder kronor av fondtillgångarna kommer att behöva användas fram t.o.m. 2022 för att täcka underskottet (enligt beräkningar av Pensionsmyndigheten).

Diagram 2 Buffertfondernas kapital jämfört med inkomstindex

Källa: Skrivelse 2017/18:130.

I skrivelsen granskar regeringen även fondernas allokering av tillgångar i portföljerna, dvs. fondernas val mellan olika typer av tillgångar. Regeringen konstaterar att andelarna mellan olika typer av tillgångar var relativt stabila fram till 2007 då fonderna började öka andelarna av s.k. alternativa investeringar, i t.ex. fastigheter, jordbruk, skog, infrastruktur och hedgefonder, på bekostnad av lägre andelar aktier och räntebärande värdepapper. Ungefär samtidigt ökade andelen aktier i s.k. tillväxtmarknader på bekostnad av en lägre andel svenska aktier. Andelen svenska aktier är dock fortfarande större än dess vikt på den globala aktiemarknaden.

Buffertfondernas resultat jämfört med utländska pensionsfonder

Företaget McKinsey & Company har på regeringens uppdrag jämfört buffertfondernas resultat med sex utländska pensionsfonder. Enligt McKinsey har de svenska buffertfonderna haft en högre avkastning än genomsnittet för de utländska fonderna under både 2017 och de senaste fem åren. Under perioden 2013–2017 redovisade de svenska fonderna ett sammantaget resultat på i genomsnitt 10,4 procent av kapitalet mot ett genomsnitt på 9,7 procent för de utländska fonderna. Sett över en längre tidsperiod, de senaste tio åren, var dock avkastningen i de svenska fonderna något sämre än avkastningen i de utländska.

Kostnadsutvecklingen i buffertfonderna

Under åren 2012–2015 steg AP-fondernas kostnader relativt kraftigt, med omkring 10 procent per år. I utskottets betänkande över regeringens skrivelse om AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2015 (bet. 2016/17:FiU6) var utskottet kritiskt till kostnadsutvecklingen i fonderna. På utskottets uppmaning har

regeringen sedan förra årets skrivelse fördjupat granskningen fondernas kostnader.

Fondernas kostnader 2017

Som framgår av tabell 3 uppgick den totala kostnaden för förvaltningen av buffertkapitalet till 1 754 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,13 procent av det förvaltade kapitalet. Det är en ökning med 17 miljoner kronor, eller 1 procent, jämfört med 2016 och förklaras av att de totala kostnaderna ökade något i Andra, Fjärde och Sjätte AP-fonderna. De interna kostnaderna steg under 2017, medan de externa kostnaderna minskade. Det är en trend som pågått sedan 2015 i takt med att fonderna successivt ökat andelen internt förvaltad kapital. Under 2017 minskade andelen externt förvaltad kapital från 25 till 20 procent, medan andelen internt förvaltad kapital ökade från 75 till 80 procent.

Regeringen konstaterar i skrivelsen att Första–Fjärde AP-fonderna har en hög andel internt förvaltad kapital jämfört med sina internationella motsvarigheter. Enligt regeringen leder en hög andel internt förvaltad kapital till en ökad kostnadseffektivitet i verksamheten.

Tabell 3 Buffertfondernas förvaltningskostnader 2017

Miljoner kronor

	Interna kostnader	Externa kostnader	Totalt	Andel av kapitalet
Första AP-fonden	209 (187)	236 (271)	445 (458)	0,14 (0,17)
Andra AP-fonden	218 (217)	281 (264)	499 (481)	0,15 (0,18)
Tredje AP-fonden	195 (186)	152 (180)	347 (366)	0,10 (0,12)
Fjärde AP-fonden	214 (195)	132 (132)	346 (327)	0,10 (0,11)
Summa	836 (785)	801 (847)	1 637 (1 632)	0,13 (0,14)
Sjätte AP-fonden	86 (92)	31 (13)	117 (105)	
Summa	922 (877)	832 (860)	1 754 (1 737)	0,13 (0,14)

Anm: Exklusive prestationsbaserade arvoden.

Källa: Skrivelse 2017/18:130.

Av tabell 3 framgår också att Första och Andra AP-fonderna har en betydligt större kostnadskostym jämfört med Tredje och Fjärde AP-fonderna. Det skiljer ca 100 miljoner kronor i årlig kostnad mellan dessa fonder, och som andel av förvaltad kapital uppgick Första och Andra AP-fondernas kostnader till omkring 0,15 procent under 2017 medan Tredje och Fjärde AP-fonderna hade en kostnad på omkring 0,1 procent av förvaltad kapital. Skillnaden beror framför allt på att Första och Andra AP-fonderna har en betydligt större andel externa förvaltningskostnader än de övriga fonderna.

Fondernas kostnader sedan 2013

Som framgår av tabell 4 steg fondernas kostnader fram till 2015. Under perioden 2012–2015 ökade kostnaderna med i genomsnitt 10 procent per år. Enligt skrivelsen berodde uppgången på att fondkapitalet ökade med 500 miljarder kronor under loppet av några få år, vilket medförde högre externa kostnader eftersom ersättningen för den externa förvaltningen i huvudsak

utgår i form av en andel av det förvaltade kapitalets storlek. En del av uppgången berodde också på att fonderna under perioden minskade andelen ränte- och aktieplaceringar i portföljen till förmån för s.k. alternativa placeringar. Förvaltningskostnaden för alternativa investeringar är högre än kostnaden för aktie- och ränteplaceringar. Den negativa kostnadsutvecklingen bröts 2016 då de sammanlagda kostnaderna sjönk med ca 100 miljoner kronor, till en nivå som fonderna sammantagna i stort lyckades behålla under 2017. Regeringen konstaterar i skrivelsen att buffertfondernas åtgärder under de senaste åren för att begränsa kostnaderna har fått avsedd effekt. Det är enligt regeringen viktigt att AP-fonderna, liksom övrig verksamhet i offentlig regi, ständigt arbetar för en hög kostnadseffektivitet. Det bidrar både till nettoavkastningen till inkomst-pensionssystemet och till allmänhetens förtroende för det allmänna pensionssystemet.

Tabell 4 Fondernas kostnadsutveckling

Miljoner kronor

	2013	2014	2015	2016	2017
Interna förvaltningskostnader	798	843	892	877	922
Externa förvaltningskostnader	703	850	948	860	832
Summa	1 501	1 693	1 840	1 737	1 754
Förändring jmf föregående år, mnkr	150	192	147	-103	17
Förändring jmf föregående år, procent	11,1	12,8	8,7	-5,6	1,0
Andel av buffertkapital, procent	0,149	0,151	0,152	0,136	0,129

Anm: Exklusive prestationsbaserade arvoden.

Källa: Skrivelse 2017/8:130.

Som framgår av tabell 5 består huvuddelen av fondernas interna kostnader av personalkostnader följt av kostnader för informations- och datatjänster. Antalet anställda i buffertfonderna har ökat med 20 personer under de senaste fem åren och personalkostnaderna har stigit med 14 procent. Andelen kvinnor i förvaltningarna har under perioden ökat från 35 till 40 procent. Priserna på informations- och datatjänster sätts, enligt skrivelsen, oftast i dollar, och den starka dollarkursen under perioden har bidragit till att kostnaderna inom detta område stigit under framför allt de senaste tre åren.

Tabell 5 Buffertfondernas interna förvaltningskostnader

Miljoner kronor

	2013	2014	2015	2016	2017
Personalkostnader	509	547	545	555	582
Informations- och datatjänster	141	146	176	175	187
Köpta tjänster	53	58	79	57	62
Lokalkostnader	45	43	43	46	48
Övrigt	49	48	49	43	45
Summa	797	843	892	877	922

Källa: Skrivelse 2017/18:130.

En del av personalkostnaderna utgörs av rörliga ersättningar till personalen. Som framgår av tabell 6 har Andra–Fjärde AP-fonderna rörliga ersättningsprogram till personalen, men inte Första- och Sjätte AP-fonderna. De tre fonderna med incitamentsprogram har under de senaste fem åren betalat ut drygt 65 miljoner kronor i rörliga ersättningar. Under 2017 betalade fonderna ut drygt 12 miljoner kronor. Ersättningarna har granskats i samband med den årliga revisionen, och regeringen konstaterar i skrivelsen att fonderna följt regeringens riktlinjer för anställningsvillkor för ledande befattningshavare i AP-fonderna (bortsett från några avvikelser när det gäller uppsägningstid som redovisats tidigare år).

Tabell 6 Buffertfondernas rörliga ersättningar till personal

Miljoner kronor

	2013	2014	2015	2016	2017
Första AP-fonden	0	0	0	0	0
Andra AP-fonden	4,5	5,3	4,8	5,4	5,6
Tredje AP-fonden	4,2	4,4	3,9	4,5	4,1
Fjärde AP-fonden	4,7	4,8	4,3	2,7	2,4
Sjätte AP-fonden	0	0	0	0	0
Summa	13,4	14,5	13,0	12,6	12,1

Källa: Skrivelse 2017/18:130.

Fondernas externa förvaltningskostnader består främst av kostnader som betalas till externa företag som förvaltar kapital på uppdrag av fonderna (vanligtvis i form av en procentuell avgift på förvaltad kapital). De externa kostnaderna bestäms av storleken på det externt förvaltade kapitalet och hur det förvaltas – passivt eller aktivt. De externa kostnaderna steg kraftigt under åren 2012–2015 till följd av att kapitalet i fonderna steg snabbt och att en större andel av kapitalet lades ut på extern förvaltning. Under 2016 och 2017 minskade kostnaderna för extern förvaltning bl.a. till följd av ett aktivt arbete hos fonderna att öka andelen internt förvaltad kapital.

Tabell 7 Buffertfondernas externa förvaltningskostnader

	2013	2014	2015	2016	2017
Externa förvaltningskostnader mnkr	703	850	949	860	832
Förändring jmf föregående år, procent	33,4	20,9	11,6	-9,4	-3,3

Anm: Exklusive prestationsbaserade arvoden.

Källa: Skrivelse 2017/18:130.

I fondernas externa förvaltningskostnader ingår inte fondernas kostnader för prestationsbaserade arvoden eller förvaltararvoden för onoterade tillgångar där arvoden återbetalas. Dessa kostnader ingår därmed inte heller i AP-fondernas redovisade totala kostnader. Båda dessa arvoden reduceras enligt AP-fondernas redovisningsregler mot resultatet för varje tillgång. Som framgår av tabell 8 har de prestationsbaserade arvodena för extern förvaltning stadigt ökat

under de senaste åren, från 289 miljoner kronor 2014 till 442 miljoner kronor 2017.

Nettot av erlagda och återbetalda arvoden för onoterade innehav uppgick enligt skrivelsen till 200 miljoner kronor 2017, vilket innebär att de erlagda arvodena var 200 miljoner kronor högre än de återbetalda. Under 2016 var erlagda arvoden lägre än de återbetalda, med 25 miljoner kronor (för ytterligare beskrivning av redovisningen av prestationsbaserade arvoden, se skrivelsen s. 28–29).

Tabell 8 Buffertfondernas prestationsbaserade arvoden för extern förvaltning

Miljoner kronor

	2014	2015	2016	2017
Första AP-fonden	34	34	37	65
Andra AP-fonden	88	144	139	215
Tredje AP-fonden	103	113	183	118
Fjärde AP-fonden	64	55	13	44
Sjätte AP-fonden	0	0	0	0
Summa	289	346	372	442

Källa: Skrivelse 2017/18:130.

Sjunde AP-fonden

Sjunde AP-fonden tillhör inte buffertfonderna i inkomstpensionssystemet utan är det statliga alternativet i premiepensionssystemet.

Fonden förvaltar två fonder i premiepensionssystemet – AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond. Fonderna bildades på våren 2010 och ersatte fonderna Premiesparfonden och Premievals-fonden. Samtidigt infördes AP7 Såfa, vilket är den fond där de som avstått från att välja fond i premiepensionssystemet placeras. Såfa är en s.k. generationsfond med en sammansättning av risk som ska spegla pensionsspararens ålder. Totalt erbjuder Sjunde AP-fonden sex olika placeringsalternativ.

Såfa gav under 2017 en avkastning på 16,5 procent, vilket kan jämföras med en genomsnittlig avkastning på 9,6 procent för de privata fonderna i premiepensionssystemet. Sedan 2001 har det s.k. förvaltsalternativet (Premiesparfonden fram till maj 2010 och därefter Såfa) gett en avkastning på 7 procent per år, mot 4,1 procent för de privata fonderna.

AP7 Aktiefond gav under 2017 en avkastning på 17,7 procent (före kostnader), vilket var 0,3 procentenheter lägre än jämförelseindex. AP7 Räntefond gav en avkastning på –0,1 procent, vilket var i nivå med jämförelseindex.

Förvaltningsavgifterna för AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond uppgick till 0,11 procent respektive 0,04 procent av förvaltad kapital under 2017, vilket var samma som året innan. Det kan också jämföras med att den genomsnittliga

förvaltningsavgiften för de 840 fonder som ingick i premiepensionssystemet i slutet av 2017 var 0,3 procent av förvaltad kapital (1,02 procent före rabatter).

Sjunde AP-fonden förvaltade i slutet av 2017 ca 431 miljarder kronor för ca 3,7 miljoner pensionssparare, vilket motsvarar 39 procent av de totala medlen i premiepensionssystemet. Regeringen anser i skrivelsen att Sjunde AP-fonden har uppfyllt sin roll i premiepensionssystemet och infriat regeringens förväntningar på fonden vad gäller t.ex. avkastning och arbete med hållbarhetsfrågor.

Fondernas arbete med hållbarhet och ägarstyrning

Miljöaspekter, sociala aspekter och bolagsstyrningsaspekter är, enligt regeringen, viktiga delar i AP-fondernas verksamhet. För att uppnå en långsiktigt hög avkastning och en god riskhantering är det viktigt att fonderna integrerar olika hållbarhetsaspekter i förvaltningen. Detta är även viktigt för allmänhetens förtroende för AP-fonderna och pensionssystemet. Hållbarhetsfrågorna kommer också att hamna alltmer i fokus när förändringarna i AP-fondslagen träder i kraft och fonderna får ett nytt mål för placeringsverksamheten (se vidare avsnittet Förändrade regler för Första–Fjärde AP-fonderna nedan).

Regeringen konstaterar att Första–Fjärde AP-fonderna tillsammans med Etikrådet genomfört intressentdialoger under 2017 för att identifiera intressenternas förväntningar och prioriterade frågor när det gäller AP-fondernas hållbarhetsarbete. Fonderna har under året också ökat sina investeringar i s.k. gröna obligationer, investeringar i infrastruktur för vattenrening samt arbetat aktivt med att minska koldioxidavtrycket i fondernas innehav.

Regeringen konstaterar också att AP-fonderna fått flera utmärkelser både i Sverige och internationellt för sitt hållbarhetsarbete. Ett exempel är den utmärkelse som Första–Fjärde AP-fonderna fått tillsammans med några av Europas största pensionsfonder för sitt uttalande om vikten av att institutionella investerare investerar i lösningar som stöder FN:s globala mål för hållbar utveckling.

I skrivelsen redovisas varje enskild fonds arbete med hållbarhet och ägaransvar under 2017. Nedan följer en kort sammanfattning.

Första AP-fonden

Under året vidareutbildades fondens personal om Agenda 2030 och hur utvecklingsmålen kan användas som styrinstrument i verksamheten. En intressentdialog genomfördes tillsammans med Andra–Fjärde AP-fonderna (se ovan). Fonden deltog i 28 svenska och 629 utländska bolagsstämmor under 2017.

Andra AP-fonden

Fonden har under året fortsatt arbetet med att integrera hållbarhet i förvaltningen. Bland annat har hållbarhetsfaktorer integrerats i ett index för

globala aktier, vilket innebär att fonden har exponering på hållbarhetsfaktorer på alla internt förvaltade utländska aktier, vilket handlar om ca 99 miljarder kronor. Andra AP-fonden är också en av de första fonderna som rapporterar sin förvaltning i enlighet med Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCDF) rekommendationer. Fonden har också skrivit under Climate Action 100 plus, ett initiativ som syftar till att få bolag att kommunicera hur de tänker förhålla sig till Parisavtalet och hur de tänker sänka sitt koldioxidavtryck. Fonden har under året röstat i ca 50 svenska och ca 770 utländska bolag.

Tredje AP-fonden

Fonden koncentrerar sitt ägarstyrningsarbete till Sverige där chansen att påverka anses vara störst. I det internationella arbetet deltar fonden via Etikrådet och andra stora kapitalförvaltare för att öka förändringstrycket mot bolagen. Fonden fokuserar sin påverkan mot 100 av världens ”smutsigaste” bolag, dvs. bolag med stor exponering mot koldioxid.

Fjärde AP-fonden

Sedan ett par år tillbaka arbetar fonden med s.k. lågkoldioxidstrategier för att sänka klimatriskerna i tillgångarna. I slutet av 2017 bestod 31 procent av fondens globala aktieportfölj av lågkoldioxidstrategier. Sedan 2016 utesluter fonden aktier i tobaksbolag i sin portfölj. Under 2017 deltog bolaget i 73 svenska och 896 utländska bolagsstämmor. Fonden samarbetar med Första–Tredje AP-fonderna i Etikrådet för att påverka utländska bolag inom området hållbarhet. Under 2017 pågick ca 200 dialoger med olika bolag.

Sjätte AP-fonden

Sjätte AP-fonden fokuserar på tre områden inom hållbarhet: jämställdhet, mångfald och klimat. Fonden genomförde under 2017 en intressentdialog och den årliga hållbarhetsutvärderingen av riskkapitalfonder. Fonden deltog även i ett PRI-projekt för framtagande av en vägledning för uppföljning och rapportering inom riskkapital.

Sjunde AP-fonden

Under 2017 svartlistade Sjunde AP-fonden, som första investerare, bolag direkt baserat på Parisavtalet för att på det sättet bidra till definitionen av vad oacceptabelt klimatagerande är. Fonden fördjupade också sitt engagemang för Agenda 2030 och SDG (rent vatten och sanitet) bl.a. inom ramen för Sidas initiativ SISD (Swedish Investors for Sustainable Development). Sjunde AP-fonden engagerar sig också i Climat 100 plus som ledare för ett av delprojekten i det femåriga samarbetsprojektet mellan 256 globala investerare.

En internationellt uppmärksammas rättsprocess under året var den som Sjunde AP-fonden drev mot Facebook. Processen gällde bolagets förslag att stämpla om A- och B-aktier till C-aktier utan rösträtt. Fonden vann processen och bolaget drog tillbaka sitt förslag.

Kompletterande information

Första–Fjärde AP-fondernas resultat första halvåret 2018

Oro på de internationella finansmarknaderna och en svagare börsutveckling gav fonderna ett något svagare resultat under första halvåret 2018. Det visar en genomgång av Första–Fjärde AP-fondernas halvårsrapporter. Sammantaget gav förvaltningen ett resultat på 43,2 miljarder kronor, vilket kan jämföras med resultatet under första halvåret 2017 på nästan 65 miljarder kronor.

Första–Fjärde AP-fondernas kapital ökade med knappt 30 miljarder kronor jämfört med kapitalet i slutet av 2017. Drygt 13 miljarder kronor av medlen i fonderna användes för att täcka löpande pensionsbetalningar.

Första AP-fonden redovisade ett resultat på 8,5 miljarder kronor, vilket motsvarar en avkastning efter kostnader på 2,5 procent av kapitalet. Andra AP-fonden redovisade ett resultat på 9,8 miljarder kronor, eller en avkastning på 2,9 procent. Tredje AP-fondens förvaltning gav ett resultat på 11,2 miljarder kronor, eller en avkastning på 3,3 procent, medan Fjärde AP-fonden redovisade ett resultat på 13,7 miljarder kronor, motsvarande 3,8 procent av kapitalet.

Nya regler för Första–Fjärde AP-fonderna

Riksdagen beslutade i slutet av november 2018 om ändrade placeringsregler för Första–Fjärde AP-fonderna (prop. 2017/18:271, 2018/19:FiU14, rskr. 2018/19:52). Regeländringarna innebär bl.a. att fonderna får placera mer kapital i s.k. illikvida tillgångar, att kraven på minsta andel räntebärande värdepapper i fondernas portföljer sänks från 30 till 20 procent samt att kravet på extern förvaltning av tillgångarna tas bort. Dessutom införs ett nytt mål för Första–Fjärde AP-fondernas placeringar. Enligt det nya målet ska fonderna förvalta pensionsmedlen på ett föredömligt sätt genom ansvarsfulla investeringar och ansvarsfullt ägande. Målet ska uppnås utan att fonderna gör avkall på det övergripande målet om långsiktigt hög avkastning. För att nå det nya målet ska fondernas samarbete utvecklas och regleras. Bland annat ska fonderna ta fram en gemensam värdegrund för förvaltningen av fondmedel. Inom ramen för Etikrådet eller motsvarande organ ska fonderna också utveckla gemensamma riktlinjer för vilka tillgångar som fondmedel inte bör placeras i. Fonderna ska även ta fram gemensamma riktlinjer för redovisning av hur det nya målet uppnåtts.

Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2019.

På uppdrag av Pensionsgruppen utreder Regeringskansliet om det behövs ytterligare förändringar av Första–Fjärde AP-fondernas placeringsregler. Det handlar bl.a. om fondernas möjligheter att göra direktinvesteringar i onoterade infrastrukturföretag, möjligheten att göra saminvesteringar i onoterade aktier, göra investeringar i illikvida krediter, behålla innehav som överstiger 10 procent av rösterna vid notering av företag som fonderna investerat i före noteringen samt frågan om att lämna lån till företag som fonderna investerat i. Avsikten är att eventuella nya regler ska kunna träda i kraft den 1 juli 2019.

Utskottets överväganden

AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2017

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2017 till handlingarna. Utskottet konstaterar att buffertfondernas förvaltning gav ett resultat på 120 miljarder kronor 2017 och att buffertkapitalet ökade med 90 miljarder kronor till 1 412 miljarder kronor i slutet av 2017. Som andel av förvaltat kapital sjönk fondernas redovisade kostnader för förvaltningen något under 2017. I likhet med tidigare konstaterar dock utskottet att skillnaderna i kostnadsnivå mellan fonderna fortfarande är stora.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har granskat regeringens skrivelse 2017/18:130 AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2017.

En stark internationell börsutveckling fick till effekt att buffertfonderna, Första–Fjärde AP-fonderna och Sjätte AP-fonden, redovisade ett resultat efter kostnader på 120 miljarder kronor under 2017, vilket är drygt 2 miljarder kronor mer än under 2016 och fondernas fjärde bästa årsresultat sedan starten 2001. Resultatet innebar att buffertfondernas samlade kapital ökade med 90 miljarder kronor till 1 412 miljarder kronor i slutet av 2017.

Utskottet har gått igenom halvårsrapporterna för 2018. Rapporterna visar på ett svagare resultat under 2018 till följd av oron på de internationella finansmarknaderna och en betydligt svagare utveckling på de internationella aktiebörserna. Under första halvåret 2018 redovisade Först–Fjärde AP-fonderna tillsammans ett resultat på 43 miljarder kronor, mot ett resultat på 65 miljarder kronor under första halvåret 2017.

Utskottet konstaterar att inkomstpensionssystemet, för nionde året i rad, visade ett underskott under 2017, dvs. pensionsutbetalningarna i systemet var större än inkommande pensionsavgifter. Det innebar att nästan 30 miljarder kronor av tillgångarna i Första–Fjärde AP-fonderna fick användas för att täcka underskottet och säkra de löpande pensionsutbetalningarna. Sedan 2009 har 183 miljarder kronor använts för att bl.a. täcka det underskott som uppstod när den s.k. fyrtiotalistgenerationen började gå i pension. Samtidigt tillfördes fonderna 51 miljarder kronor under åren 2001–2008 när pensionsavgifterna var större än utbetalningarna. Sammantaget innebär det att netto 132 miljarder kronor har använts för pensionsutbetalningar sedan 2001. Utskottet noterar att regeringen i skrivelsen räknar med att underskottet i systemet kommer att fortsätta att öka under de närmaste åren och att ytterligare 155 miljarder kronor

av fondtillgångarna behöver användas fram t.o.m. 2022 för att hålla systemet i balans.

Sedan starten 2001 har förvaltningen av buffertfonderna gett ett ackumulerat resultat på 950 miljarder kronor, vilket motsvarar en avkastning på kapitalet på 6,2 procent per år. Det betyder att buffertfondernas resultat mer än väl överträffat inkomstindex, som sedan 2001 ökat med i genomsnitt 3 procent per år, och att buffertfondernas andel av pensionssystemets tillgångar ökat från 10 till 15 procent under perioden fram till slutet av 2017.

Sammantaget innebär detta att utskottet delar regeringens bedömning i skrivelsen att buffertfonderna hittills har uppfyllt sina roller både som buffert för hanteringen av löpande över- och underskott i pensionssystemet och som långsiktig finansiär av pensionerna. Utskottet noterar i det här sammanhanget den betydelse som utvecklingen på de internationella kapitalmarknaderna har för fondernas långsiktiga resultat. Den starka svenska och internationella börsuppgången efter finanskrisen 2008/2009 svarar för mer än 90 procent av fondernas ackumulerade resultat sedan 2001.

Förutom fondernas resultat är det enligt utskottet viktigt att även granska kostnadsutvecklingen i fonderna. Enligt utskottet är det viktigt att fonderna upprätthåller en god och kostnadseffektiv förvaltning för att långsiktigt säkerställa fondernas funktion i pensionssystemet och för att upprätthålla ett högt förtroende bland allmänheten för fondernas arbete och för pensionssystemet.

Under perioden 2012–2015 steg fondernas kostnader med ca 10 procent per år, vilket bl.a. berodde på att fondkapitalet och de externa förvaltningskostnaderna ökade starkt under perioden. Utskottet var kritiskt till utvecklingen i samband med utskottets granskning av regeringens skrivelse om AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2015 (skr. 2015/16:130, bet. 2016/17:FiU6). Trenden med starkt stigande kostnader bröts under 2016 då buffertfondernas sammanlagda redovisade kostnader för förvaltningen sjönk med 104 miljoner kronor, eller 78 miljoner kronor om man räknar in fondernas utgifter för s.k. prestationsbaserade arvoden (utgifterna för prestationsbaserade arvoden ingår inte i fondernas redovisade kostnader utan reduceras mot resultatet för varje tillgång). Av regeringens aktuella skrivelse framgår att fondernas samlade redovisade kostnader steg med 17 miljoner kronor under 2017, vilket motsvarar en uppgång med ca 1 procent. Räknar man in de prestationsbaserade arvodena ökade kostnaderna med 87 miljoner kronor eller ca 4 procent. Utskottet noterar att de prestationsbaserade arvodena i den externa förvaltningen stadigt ökat under de senaste fyra åren, med nästan 19 procent mellan 2016 och 2017, trots att andelen externt förvaltad kapital sammantaget minskat under de senaste åren till förmån för en ökad andel internt förvaltad kapital.

Som andel av förvaltad kapital sjönk fondernas redovisade kostnader från 0,14 procent 2016 till 0,13 procent 2017. Men i likhet med tidigare kan utskottet konstatera att skillnaderna i årlig kostnadsnivå mellan fonderna fortfarande är stora. Mellan Andra AP-fonden, som har de högsta redovisade

kostnaderna, och Fjärde och Tredje AP-fonderna, som har de lägsta, skiljer det mer än 150 miljoner kronor i årlig kostnad. Räknar man in de prestationsbaserade arvoden är skillnaderna mellan fonderna ännu större, ca 324 miljoner kronor. Till bilden hör att de aktuella fonderna förvaltar ungefär samma mängd kapital och har haft ungefär samma avkastning på kapitalet sedan 2001.

Med det som sagts föreslår utskottet att regeringens skrivelse läggs till handlingarna.

Skärpta krav på hållbarhet i AP-fondernas placeringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag om skärpta krav på hållbarhet i AP-fondernas placeringar med motiveringen att det nyligen införda lagfästa målet för fondernas placeringsverksamhet är väl avvägt.

Jämför reservationen (V).

Motionen

I motion 2018/19:392 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) konstaterar motionärerna att regeringen i proposition 2017/18:271 föreslår att ett nytt mål för Första–Fjärde AP-fonderna införs. Enligt det nya målet ska fonderna förvalta fondmedlen på ett föredömligt sätt genom ansvarsfulla investeringar och ansvarsfullt ägande. Motionärerna tycker att det är bra att det införs ett nytt mål men tror inte att det kommer att innebära någon skillnad, bl.a. eftersom målet kommer att vara underordnat det övergripande målet för fonderna om hög långsiktig avkastning. Motionärerna anser att det bör ställas betydligt tuffare krav på fonderna när det gäller etik och miljö. Fondernas placeringar bör i stället följa följande riktlinjer: Fondernas placeringar ska likställas med målet om hög avkastning, AP-fonderna ska inte göra några nya investeringar i kol, olja eller fossilgas, AP-fonderna ska avveckla befintliga investeringar i fossilindustrin inom fem år, samtliga AP-fonder ska ha kvantitativa mål för investeringar i förnybar energi, samtliga AP-fonder ska redovisa beräknade utsläpp av växthusgaser för sina investeringar och AP-fonderna ska inte investera i bolag som använder skatteparadis för att undgå beskattning (yrkande 16).

I motion 2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) anförs att de finansiella marknaderna måste regleras så att klimatrisker synliggörs och viktas så sparande och kapital styrs i rätt riktning. AP-fonderna bör enligt motionärerna endast investera i hållbara investeringar. Fondernas investeringar i fossil energi bör fasas ut (yrkande 22).

I motion 2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) anser motionären att det bästa Sverige kan göra med de gemensamma tillgångarna i AP-fonderna är att investera i företag som bidrar till välbefinnande och hållbar utveckling. Enligt

motionären bör AP-fonderna få direktiv om att utöva ett aktivt ledarskap i syfte att uppnå en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Dessutom bör kompetensen i AP-fondernas styrelser och i styrelser där fonderna är representerade breddas till att även omfatta kompetens i ekologisk och social hållbarhet (yrkandena 6 och 8).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande förslag om krav på hållbara investeringar i AP-fonderna, senast i samband med utskottets beredning av regeringens proposition 2017/18:271 Ändrade regler för Första–Fjärde AP-fonderna (bet. 2018/19:FiU14) Utskottet tillstyrkte då propositionens förslag om ändrade placeringsregler för Första–Fjärde AP-fonderna och ett nytt mål för fondernas placeringsverksamhet och avstyrkte motionsförslagen. Riksdagen antog i slutet i november 2018 det nya målet och de nya placeringsreglerna.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade i november 2018 att införa ett nytt mål för Första–Fjärde AP-fondernas placeringsverksamhet (prop. 2017/18:271, bet. 2018/19:FiU14, rskr 2018/19:52).

Enligt det nya målet, som började gälla den 1 januari 2019, ska fonderna förvalta pensionsmedlen på ett föredömligt sätt genom ansvarsfulla investeringar och ansvarsfullt ägande. Målet ska uppnås utan att fonderna gör avkall på fondernas övergripande mål om långsiktigt hög avkastning. Syftet med det nya målet är att fonderna ska beakta miljöaspekter, sociala aspekter och bolagsstyrningsaspekter i sin kapitalförvaltning. Målet innebär bl.a. att fonderna ska ta fram en gemensam värdegrund för förvaltningen, gemensamma riktlinjer för vilka tillgångar som pensionsmedel inte bör placeras i samt gemensamma riktlinjer för hur resultatet av förvaltningen enligt det nya målet ska redovisas.

Utskottet tycker att det är bra att det nu finns ett lagbundet mål för Första–Fjärde AP-fondernas placeringsverksamhet, även om fonderna under de senaste 10-15 åren aktivt arbetat med att integrera etik och miljö i sin förvaltning. Första–Fjärde AP-fonderna är mycket viktiga delar i det svenska inkomstpensionssystemet. Fonderna är också statliga myndigheter som förvaltar svenska folkets pensionsmedel och har därigenom ett särskilt ansvar, och genom sin långsiktighet särskilt goda möjligheter, att placera kapitalet hållbart och bidra till en miljömässigt och socialt hållbar utveckling.

I motionerna föreslås bl.a. att kraven på hållbarhet i fondernas placeringar bör skärpas ytterligare. I t.ex. motion 392 (V) anser motionärerna att det nya målet inte kommer att innebära någon skillnad eftersom målet är underordnat målet om en hög långsiktig avkastning. Enligt motionärerna bör kravet på hållbarhet i förvaltningen bl.a. likställas med målet om hög avkastning.

Utskottet delar inte motionärernas uppfattningar. Det nya målet för fonderna är enligt utskottet väl avvägt. För att säkra fondernas bidrag till den långsiktiga finansieringen av pensionerna och upprätthålla allmänhetens förtroende för fonderna och pensionssystemet är det enligt utskottet viktigt att fonderna övergripande styrs av ett mål om en hög långsiktig avkastning.

Styrelserna i AP-fonderna utses av regeringen och ledamöterna ska enligt lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) utses på grundval av sin kompetens att främja fondförvaltningen. I motion 2940 (MP) anser motionären att kompetensen i AP-fondernas styrelser och i styrelser där fonderna är representerade bör breddas till att även omfatta kompetens i ekologisk och social hållbarhet.

Enligt utskottet är det viktigt att det finns en bred kompetens i fondernas styrelser. I och med att fonderna fr.o.m. 2019 har ett nytt mål för placeringsverksamheten är det, liksom tidigare, naturligt att det i styrelserna finns kunskaper om olika hållbarhetsaspekter. Utskottet utgår ifrån att regeringen i sin tillsättning av styrelserna bevakar att det i fondernas styrelser även finns ledamöter med särskild kompetens kring hållbarhet och finansiell förvaltning.

Med det som sagts avstyrker utskottet de aktuella motionerna.

AP-fonderna och investeringar i infrastruktur och regionala fonder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår förslag om att AP-fonderna ska få möjlighet att investera i infrastruktur med motiveringen att frågan om eventuella nya placeringsregler bereds inom Regeringskansliet.

Motionerna

I motion 2018/19:2507 av Peter Helander (C) anføres att investeringar i den s.k. Dalabanan bör kunna finansieras genom upplåning via AP-fonderna. Enligt motionären bör AP-fonderna få möjligheter att placera sina pengar i svenska systemutvecklande infrastrukturprojekt. Långsiktigt fungerande och hållbara transporter är en viktig förutsättning för ekonomisk tillväxt (yrkande 2).

I motion 2018/19:2518 av Helena Lindahl och Linda Ylivainio (båda C) anser motionärerna att AP-fonderna bör kunna användas för finansiering av Norrbottenabanan. AP-fonderna borde få möjlighet att investera i svenska vägar och järnvägar. Det skulle enligt motionärerna långsiktigt bidra till både pensionernas utveckling och ekonomisk tillväxt (yrkande 1).

I motion 2018/19:2940 av Rebecka Le Moine anser motionärerna att AP-fonderna bör få möjlighet att investera i lokala och regionala fonder som i sin tur investerar i långsiktigt hållbara lokala företag (yrkande 7).

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat förslag om att fonderna ska få investera i lokala och regionala fonder, senast i betänkandet om AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2016 (bet. 2016/17:FiU6). Förslagen avstyrktes bl.a. med motiveringen att fonderna enligt pensionsöverenskommelsen inte ska ta näringspolitiska eller ekonomisk-politiska hänsyn i sin placeringsverksamhet.

Kompletterande information

Inom Regeringskansliet pågår på uppdrag av Pensionsgruppen en utredning om det behövs fler förändringar av Första–Fjärde AP-fondernas placeringsregler förutom de som riksdagen beslutade om i slutet av november 2018. Det handlar bl.a. om fondernas möjligheter att göra direktinvesteringar i onoterade infrastrukturföretag och om möjligheten att göra saminvesteringar i onoterade aktier, göra investeringar i illikvida krediter och behålla innehav som överstiger 10 procent av rösterna vid notering av företag som fonderna investerat i före noteringen samt frågan om att lämna lån till företag som fonderna investerat i. Regeringens avsikt i början av sommaren 2018 var att eventuella nya regler skulle kunna träda i kraft den 1 juli 2019.

Utskottets ställningstagande

Frågan om AP-fonderna ska få möjlighet att investera i olika typer av infrastrukturprojekt har diskuterats under en längre tid. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att en viktig del i pensionsöverenskommelsen i slutet av 1990-talet var att AP-fonderna i sin kapitalförvaltning enbart ska ha finansiella mål och att de inte ska ta näringspolitiska eller ekonomisk-politiska hänsyn.

Utskottet konstaterar att Pensionsgruppen, bestående av företrädare för de partier som står bakom pensionsöverenskommelsen, gett regeringen i uppdrag att bl.a. utreda möjligheterna för AP-fonderna att göra direktinvestering i onoterade infrastrukturföretag. Utskottet vill därför avvakta beredningen inom Regeringskansliet innan det tar ställning i frågan.

Med det som sagts avstyrker utskottet de aktuella motionerna.

Reservation

Skärpta krav på hållbarhet i AP-fondernas placeringar, punkt 2 (V)

av Ida Gabrielsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:392 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 16 och
avslår motionerna

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 22 och

2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP) yrkandena 6 och 8.

Ställningstagande

Vänsterpartiet tycker att det är bra att riksdagen har beslutat om ett nytt mål för fondernas placeringsverksamhet, men vi tvivlar på att målet som det är formulerat kommer att få någon effekt på fondernas placeringar.

Vi anser att det bör ställas betydligt tuffare krav på AP-fonderna när det gäller hållbarhet i placeringarna. Fondernas placeringar bör i stället följa följande riktlinjer: Miljömässiga och etiska hänsyn ska likställas med målet om hög avkastning, AP-fonderna ska inte göra några nya investeringar i kol, olja eller fossilgas, AP-fonderna ska avveckla befintliga investeringar i fossilindustrin inom fem år, samtliga AP-fonder ska ha kvantitativa mål för investeringar i förnybar energi, samtliga AP-fonder ska redovisa beräknade utsläpp av växthusgaser för sina investeringar och AP-fonderna ska inte investera i bolag som använder skatteparadis för att undgå beskattning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2017/18:130 Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2017.

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:392 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nya riktlinjer för AP-fonderna avseende miljö och etik och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2507 av Peter Helander (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en särskild förhandlingsperson med syftet att tillsammans med Trafikverket, berörda regioner och intressenter arbeta för att söka finansieringslösningar för att genomföra en upprustning av Dalabanan i sin helhet, exempelvis via en lånefinansieringslösning där upplåning från de allmänna pensionsfonderna övervägs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2518 av Helena Lindahl och Linda Ylivainio (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska inleda diskussioner med berörda regioner och intressenter och skyndsamt hitta finansieringslösningar för hela Norrbotten förverkligande, exempelvis via en lånefinansieringslösning, eller genom att låta kapital från de allmänna pensionsfonderna investeras i svensk transportinfrastruktur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statliga AP-fonderna och annat offentligt sparande bara bör ha hållbara investeringar och att investeringar i fossil energi bör fhasas ut (divesteras), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2940 av Rebecka Le Moine (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att AP-fonderna bör ges direktiv att utöva ett aktivt ägarskap i syfte att uppnå en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling snarare än kortsiktig lönsamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att AP-fonderna bör ges direktiv att investera i fonder för lokal och regional utveckling och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kompetensen i AP-fondernas styrelser, och i bolagsstyrelser där AP-fonderna är representerade, bör breddas till att omfatta även ekologisk och social kompetens och tillkännager detta för regeringen.